

o informație despre răspîndirea tolstoismului și a comunităților care au adoptat această învățătură în Rusia și America. Într-un număr anterior (nr. 7) Al. Ciura propunea introducerea în România a reformei calendarului bisericesc după modelul lui Tolstoi, în scopul culturalizării țărănimii, și anume: Tolstoi, spunea Al. Ciura, preconizează eliminarea din calendar a numelor de sfinți mai puțin cunoscuți și introducerea datelor privitoare la istoria culturală sau politică a țării, acordarea unei atenții sporite folclorului, «înlocuindu-se maximele și sfaturile stereotipe cu proverbe și zicători din gura poporului»¹. Al. Ciura invoca în sprijinul utilității acestei reforme faptul că ea va da posibilitatea de a contribui mai substanțial la educarea culturală a poporului.

Deși în conferința sa și Tăslăuanu reia cîteva teze ale lui Zamfirescu, el nu rămîne la simpla lor enunțare, ci le dezvoltă. Așa procedează de exemplu cu problema elementelor autobiografice. D. Zamfirescu și Soveja s-au mărginit la semnalarea lor, pe cînd Tăslăuanu prin «caracterul personal», autobiografic al multiplelor scene de viață și stări psihologice descrise în speță în «Copilăria», explică «taina puterii lor de sugestie și realismul lor sănătos»². De altfel, Tăslăuanu precizează că cele mai esențiale laturi, sau «fețe» cum zice criticul, ale talentului lui Tolstoi sînt: «puterea de a observa lumea externă și puterea de analiză sufletească...»³. În sondajul vieții psihice Tăslăuanu îi recunoaște scriitorului o «pătrundere de chimist». Acestea vor fi cele două criterii pe baza cărora criticul va analiza și alte opere: «Cazacii», «Război și pace», «Ana Karenina». Spre deosebire de criticii estetizanți, Tăslăuanu relevă orientarea generală a creației tolstoiene, mesajul ei social. «Tolstoi — spunea el — se ridică împotriva întregii ordine sociale și împotriva întregii civilizații omenești, pe care o numește: minciună. Ce înseamnă progresul nostru cultural, cînd în vremea telegrafelor, telefoanelor, motoarelor etc., nouăzeci și nouă la sută din omenire trăiește în sclăvie și mii de oameni se prăpădesc prin fabrici?»⁴. Dar el oscilează în acceptarea acestei concluzii finale, exprimă anumite rezerve. Comparîndu-l pe Tolstoi cu un torent vijelios care «străbate cruciș și curmeziș în toate părțile, se umflă de furtunile norilor din suflet, se revărsă cu zgomot peste lumea întreagă, surpînd, răscolind adînc și distrugînd bunuri atît de scumpe oamenilor», Tăslăuanu afirmă timorat că acest torent, «chiar și atunci cînd își găsește o alvie statornică, adeseori înspăimîntă lumea cu vuet de minie revoluționară»⁵.

Conferința lui Tăslăuanu, scrisă într-o limbă plastică, dă numeroase amănunte biografice, apăsînd pe anecdotic, expune sumar principiile pedagogice ale școlii de la Iasnaia-Poliana, remarcă «talentul puternic de a zugrăvi natura» și pentru prima dată în presa noastră amintește că Tolstoi a fost în România, în 1854, îi urmărește itinerarul pînă în Bulgaria, apoi prin orașele moldovene, la reîntoarcere, și își exprimă regretul că prea puține impresii din țara noastră au fost consemnate de scriitor în corespondență și jurnal.

În genere, informațiile lui Tăslăuanu despre literatura rusă sînt mai largi, deși acestea nu-l scutește de unele confuzii. Bibliografia citată la sfîrșitul conferinței cuprinde un studiu al lui P. I. Biriukov despre biografia lui Tolstoi, tradus în limba germană (completat și reeditat la Moscova în 1923), o lucrare

¹ AL. CIURA, *Cronică* în «Luceafărul» 1908, nr. 7, p. 165.

² OCT. C. TĂSLĂUANU, *Tolstoi* în «Luceafărul» 1908, nr. 24, p. 572.

³ *Ibid.*, p. 572.

⁴ *Ibid.*, p. 575.

⁵ *Ibid.*, p. 568.